

ຂອຍເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນມາພ້ອມກັບນາຂຶ້ນໄດ

“ບູຢາຕາຍາຍ ເຖິງວ່າໄດ້ລ່ວງລັບໄປແລ້ວ, ແຕ່ເລື່ອງລາວໃນອະດີດຈະບໍ່ຖືກຫຼົງລົມໄປ, ປະຫວັດສາດຂອງເຜົ່າຮານີ, ປານນ້ຳຝົນໃນລະດູບານໃໝ່ທີ່ຕິກຮຳໂຮຍ ໃສ່ດວງໃຈຂອງຄົນຮຸ່ນຫຼັງ.” ເພງອຳມະຕະທີ່ອອນຂອນໄດ້ດັງຂຶ້ນຢູ່ຕາມທົ່ງນາຂຶ້ນໄດ. ນາຂຶ້ນໄດຮານີເມືອງຢວນຢາງ (Yuanyang) ກຶ່ງແຂວງປົກຄອງຕົນເອງ ເຜົ່າຮານີ - ເຜົ່າຍີ ຫົງເທີ (Honghe) ໃນລະດູຮອນເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມມີຊີວິດຊີວາ. ເມກພອກໄດ້ປົກຫຸ້ມນາຂຶ້ນໄດ, ພູຊຽວ, ນາຂຶ້ນໄດ ແລະ ບ້ານປະຊາຊົນ ຊຽວງາມປານຮູບແຕ່ມທີ່ໜ້າອັດສະຈັນ. 1.300 ກວ່າປີມານີ້, ຊາວເຜົ່າຮານີ ໄດ້ເປັນນ້ຳເຂົ້າໃສ່ນາຂຶ້ນໄດຈາກປ່າໄມ້ຕິບໜາເທິງຈອມພູ ດ້ວຍລະບົບຄອງນ້ຳທີ່ ສັບສົນ ເຊິ່ງໄດ້ສ້າງລະບົບນິເວດກະສິກຳໝູນວຽນ ທີ່ປະກອບດ້ວຍປ່າໄມ້, ບ້ານປະຊາຊົນ, ນາຂຶ້ນໄດ ແລະ ລະບົບນ້ຳ. ຊາວບ້ານທ້ອງຖິ່ນ ໄດ້ ສືບທອດວັດທະນະທຳ ແລະ ສິມີຂອງຄົນຮຸ່ນກ່ອນ, ຕັ້ງໜ້າຄົ້ນຄວ້າຊ່ອງທາງ ທັງພັດທະນາທັງປົກປັກຮັກສາ, ໄດ້ປັບປຸງຊີວິດການ ເປັນຢູ່ຂອງຕົນ ດ້ວຍການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ນຳໃຊ້ນາຂຶ້ນໄດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ. ໃນລາຍການພາກນີ້, ໃຫ້ພວກເຮົາ ມາ ຮັບຮູ້ເລື່ອງລາວຂອງ ນາງ ຢາງລີ (Yang Li) ຊາວເຜົ່າຮານີ ເພື່ອຮູ້ຈັກກັບສະພາບ ການປ່ຽນແປງໃໝ່ຂອງທ້ອງຖິ່ນພາຍຫຼັງທົ່ວທັດວັດທະນະທຳນາຂຶ້ນ ໄດຮານີ ຫົງເທີ ຖືກຈັດເຂົ້າໃນ “ບັນຊີລາຍຊື່ມໍລະດົກໂລກ”.

ນາຂຶ້ນໄດ ໄດ້ລົງດູ ຂອຍມາແຕ່ນອຍ

ນາງ ຢາງລີ ປີນີ້ ອາຍຸ 14 ປີ, ໄດ້ດຳລົງຊີວິດຢູ່ໜ່ວຍ ສຽວຈ້າຍ ບ້ານສວນຝູ່ຈ້າງ ຕາ ແສງຊິນເຈຍ ເມືອງຢວນຢາງ, ບ້ານນີ້ຕັ້ງຢູ່ເຂດໃຈກາງມໍລະ ດົກນາຂຶ້ນໄດຮານີ, ນາຂຶ້ນໄດ ຫຼາຍສິບຂັ້ນທີ່ສຸດສາຍຕາ ກໍ ໄດ້ຕັ້ງຢູ່ລຸ່ມບ້ານ.

ເດືອນມິຖຸນາ 2013, ທິວ ທັດວັດທະນະທຳນາຂຶ້ນໄດຮາ ນີ ຫົງເທີ ຖືກຈັດເຂົ້າໃນ “ບັນ ຊີລາຍຊື່ມໍລະດົກໂລກ” ແລະ ເປັນໂຄງການມໍລະດົກ ໂຄງ ການທຳອິດຂອງຈີນ ທີ່ເນັ້ນໃສ່ ທິວຂໍ້; “ເຮັດໂຮ່ໂຖນາ”.

ໃນເວລາ ນາຂຶ້ນໄດຮານີ ຖືກຈັດເຂົ້າໃນບັນຊີມໍລະດົກ ໂລກ, ນາງ ຢາງລີ ມີອາຍຸພຽງ 3 ປີ, ປັດຈຸບັນ, ນາງ ໄດ້ເປັນ ນັກຮຽນມັດທະຍົມຕົ້ນ ໃນ ໂຮງຮຽນຊື່ຢວນເມືອງຢວນ ຢາງແລ້ວ.

“ພໍ່ມາເວົ້າວ່າ: ນາຂຶ້ນໄດ ເປັນຊີວິດຈິດໃຈຂອງຊາວເຜົ່າ ຮານີ. ຊາວເຜົ່າຮານີພວກເຮົາ ໄດ້ຜູກສາຍແຜນກັບນາຂຶ້ນໄດ ມາຕັ້ງແຕ່ເກີດ. ຜູ້ເຖົ້າໃນບ້ານ ເຄີຍເວົ້າວ່າ: ໃນອະດີດ, ຖ້າ

ຄອບຄົວເຜົ່າຮານີໃດມີລູກຄົນ ໃໝ່, ຄອບຄົວນັ້ນຈະເປີດນາ ຂຶ້ນໄດໃໝ່ຜືນໜຶ່ງ ຢູ່ບ່ອນທີ່ ເໝາະສົມ. ອາດເວົ້າໄດ້ວ່າ: ເດັກນ້ອຍເຜົ່າຮານີ ເຕີບໃຫຍ່ ຂຶ້ນມາພ້ອມກັບນາຂຶ້ນໄດຜືນ ໜຶ່ງ.” ນາງ ຢາງລີ ກ່າວຕື່ມ ວ່າ: ໂດຍຜ່ານການສືບທອດ ແລະ ພັດທະນາມາເປັນເວລາ ພັນປີ, ຊາວເຜົ່າຮານີ ໄດ້ຊຸດ ຊາວນາຂຶ້ນໄດ ຈາກຕົນພູເຖິງ ຈອມພູ. ໂດຍອີງຕາມສັນຍາ ຂອງບູຢາຕາຍາຍ, ຄົນທັງຫຼາຍ ຊຸດຄອງ, ຢຽບຄັນນາ ແລະ ເປັນນ້ຳເຂົ້ານາ... ເຮັດທຸກຂັ້ນ ຕອນເພື່ອນາຂຶ້ນໄດ, ທັງເພິ່ງ ພາອາໄສນາຂຶ້ນໄດ, ທັງປົກ ປັກຮັກສານາຂຶ້ນໄດ.

“ພວກເຮົາປູກເຂົ້າ, ປູກ ສາລີ, ລ້ຽງປາ, ລ້ຽງເປັດ ຫຼື ຈັບປາດູກໃນນາຂຶ້ນໄດ... ທັງ ເມື່ອຍທັງມ່ວນ.” ຕອນຫາກຢ່າງ ເປັນ, ພໍ່ແມ່ໄດ້ພານາງ ຢາງລີ ໄປເຮັດນາຢູ່ນາຂຶ້ນໄດ. ຕອນ ເລີ່ມຕົ້ນ, ນາງ ຮູ້ແຕ່ຫຼິ້ນຂີ້ຕົມ ເທົ່ານັ້ນ, ພາຍຫຼັງມາ, ນາງ ກໍ ເຮັດວຽກໂຮງການນາຊ່ວຍພໍ່ແມ່ ໄດ້ແລ້ວ. ນາງ ຢາງລີ ເວົ້າວ່າ: ໃນບ້ານຊາວເຜົ່າຮານີ, ເດັກ ນ້ອຍທຸກຄົນ ລ້ວນແຕ່ຕ້ອງຜ່ານ ໄລຍະເຕີບໃຫຍ່ ທີ່ທັງຫຼິ້ນ ທັງ

ຊ່ວຍວຽກໂຮງການນາໃນນາຂຶ້ນ ໄດ. ໃນນາຂຶ້ນໄດ, ຕົ້ນກ້ານອຍ ສີຂຽວ ຈະກາຍເປັນເມັດເຂົ້າສີ ຄຳ, ເວລາຜ່ານໄປຫຼາຍປີ, ເດັກ ນ້ອຍໃນບ້ານກໍເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນ ມາແລ້ວ!

ຂອຍເຕີບໃຫຍ່ຂຶ້ນມາ ແລະ ບ້ານຂອຍ ກໍສວຍ ງາມກວ່າເກົ່າ

“ນາຂຶ້ນໄດ ບໍ່ໄດ້ມີການ ປ່ຽນແປງ, ທັງນາຍັງເປັນນາ ຜືນເກົ່າ, ແຕ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ ຂອງຊາວເຜົ່າຮານີ ພັດເກີດມີ ການປ່ຽນແປງໃໝ່. ຍ້ອນນາ ຂຶ້ນໄດ ຊາວເຜົ່າຮານີ ຖືກຈັດ ເຂົ້າໃນບັນຊີລາຍຊື່ມໍລະດົກ ໂລກ. ໃນນັ້ນ, ການປ່ຽນແປງ ທີ່ເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງທີ່ສຸດກໍ ຄື: ບ້ານພວກເຮົາ ສວຍງາມ ກວ່າເກົ່າ ແລະ ສະອາດກວ່າ ເກົ່າ.” ນາງ ຢາງລີ ກ່າວວ່າ: ນາງ ເຄີຍຮຽນຢູ່ໂຮງຮຽນປະ ຖົມສວນຝູ່ຈ້າງ ທີ່ຢູ່ໃກ້ບ້ານ, ເສັ້ນທາງໄປສູ່ໂຮງຮຽນສາຍນີ້ ນັບມື້ນັບສວຍງາມກວ່າເກົ່າໃນ ຫຼາຍປີຜ່ານມາ.

ເສັ້ນທາງພາຍໃນບ້ານ ລ້ວນແຕ່ປູດ້ວຍແຜນຫີນ, ທັງ ງາມ ທັງຮາບພຽງດີ, ເວລາ ແລນຕາມທາງກໍບໍ່ຍ້ານລົ້ມ, ຢູ່ ສອງຂ້າງທາງມີດອກໄມ້ງາມ ແລະ ໄຟເຍືອງທາງທີ່ແຈ້ງສະ ຫວ່າງ. ຊາວເຜົ່າຮານີ ຍັງໄດ້ ຮັກສາເຮືອນຊານແບບດັ້ງເດີມ ຂອງຕົນ ທີ່ມີຮູບຄ້າຍຄືກັບດອກ ເທັດ, ຮານອາຫານ, ຮິສອດ ແລະ ໂຮງແຮມຊາວເຜົ່າຮານີ ກໍໄດ້ “ປົງ” ຂຶ້ນມາປານດອກ ເທັດ. ເມື່ອຢ່າງໄປຕາມທາງ, ມີນັກທ່ອງທ່ຽວຫຼາຍຄົນ ໄດ້ຖ່າຍ ຮູບນາຂຶ້ນໄດ ແລະ ອຸທານຕໍ່ ທິວທັດທີ່ສວຍງາມ. ເມື່ອເຫັນ ພວກເຂົາເຈົ້າອຸທານ, ນາງ ຢາງ ລີ ກໍອຸທານນຳ, ພວກເຂົາເຈົ້າ ອຸທານນຳທິວທັດທີ່ສວຍລົດງົດ ງາມຂອງນາຂຶ້ນໄດ, ນາງ ຢາງ ລີ ພັດອຸທານວ່າ: ບ້ານເມືອງ ທີ່ສວຍງາມຂອງຊາວເຜົ່າຮານີ ກໍໄດ້ກາຍເປັນແຫຼ່ງທ່ອງທ່ຽວ ທີ່ຫຼາຍຄົນຢາກມາທ່ຽວຊົມ.

“ນັກທ່ອງທ່ຽວມັກເຂົ້າແດງ ຂອງນາຂຶ້ນໄດພວກເຮົາຫຼາຍ, ກໍນັກປາ ແລະ ເປັດທີ່ລົງໃນ ນາຂຶ້ນໄດເຊັ່ນກັນ. ສິນຄ້າຂອງ ພວກເຮົາ ສາມາດຂາຍໄປຮອດ ບ່ອນທີ່ໄກແສນໄກ ໂດຍຜ່ານ ທາງອອນລາຍ. ນັກທ່ອງທ່ຽວ ຫຼາຍຄົນເວົ້າວ່າ: ພາສາ, ອາ ຫານການກິນ, ເຄື່ອງນຸ່ງຂອງ ຖື, ເພງ, ແບບພ້ອນ ແລະ ມື້ ບຸນຂອງຊາວເຜົ່າຮານີພວກເຮົາ ລ້ວນແຕ່ເປັນມໍລະດົກວັດທະນະ ທຳໂລກ.” ນາງ ຢາງລີ ຮູ້ສຶກ ພາກພູມໃຈທີ່ສຸດ ທີ່ໄດ້ດຳລົງ ຊີວິດໃນໂລກມໍລະດົກວັດທະ ນະທຳໂລກ.

ຄວາມຝັນຂອງ ນາງ ຢາງ ລີ ແມ່ນຕັ້ງໃຈຮູ້ຮຽນ, ຈະເສັງ ເຂົ້າມະຫາວິທະຍາໄລທີ່ດີ ແລະ ກາຍເປັນຄູ່ອາຈານ ຫຼື ແພດ ໝໍຜູ້ໜຶ່ງ. ນາງເວົ້າວ່າ: “ເມື່ອ ຂອຍໄປເບິ່ງໂລກພາຍນອກ ແລ້ວ, ຂອຍຍັງຈະກັບຄືນບ້ານ ເກີດເມືອງນອນຂອງຕົນ. ຍ້ອນ ວ່າ, ນາຂຶ້ນໄດ ກໍແມ່ນບ້ານ ຂອງຂອຍ. ການປ່ຽນແປງອັນ ໃຫຍ່ຫຼວງໃນຫຼາຍປີຜ່ານມາ ທີ່

ເກີດຂຶ້ນຢູ່ບ້ານເກີດ ໄດ້ຝັງໄວ້ ໃນດວງໃຈຂອງຂອຍຕະຫຼອດ ມາ. ມັນນັບມື້ນັບສວຍງາມ, ຖືຂອງພວກເຮົາ, ກໍໄດ້ບັນທຶກ ຊາວເຜົ່າຮານີພວກເຮົາ ໄດ້ສືບ ທອດ ແລະ ເພິ່ງພາອາໄສມູນ ເຊື້ອວັດທະນະທຳຂອງຕົນ, ຊື່ ຈືດການເປັນຢູ່ຂອງຊາວເຜົ່າ ຮານີ ກໍຈະນັບມື້ນັບດີຂຶ້ນ.”

“ນາຜືນໃຫຍ່ ເປັນລູກຊາຍ ດຽວ ຂອງເຜົ່າຮານີ, ນາຜືນ ໃຫຍ່ ເປັນລູກສາວດຽວ ຂອງ ເຜົ່າຮານີ; ນາຍຊີໂຕ ໄດ້ນຳ ພາບູຢາຕາຍາຍ ໄປຊຸດຊ່າວ ສຽງເວົ້າສຽງຫົວດັງຂຶ້ນເຕັມ ທັງນາຂຶ້ນໄດ.” ນາງ ຢາງລີ ເວົ້າວ່າ: ທີ່ເວົ້າມາຂ້າງເທິງນີ້ ແມ່ນເນື້ອເພງຂອງເພງ “ຮານີ ອາເຢຊິງໂປໂປ” ທີ່ເປັນບົດເພງ ອຳມະຕະ ທີ່ໄດ້ພັນລະນາເຖິງ ປະຫວັດການຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ ຂອງຊາວເຜົ່າຮານີ ໂດຍມີເນື້ອ ໃນວ່າ: ຊາວເຜົ່າຮານີມາຈາກ ໄສ, ຊຸດຊ່າວນາຂຶ້ນໄດແນວ

ໃດ ແລະ ສ້າງບ້ານເຜົ່າຮານີຄື ແນວໃດ. ໄດ້ບັນທຶກຄວາມເຊື່ອ ມາ. ມັນນັບມື້ນັບສວຍງາມ, ຖືຂອງພວກເຮົາ, ກໍໄດ້ບັນທຶກ ຊາວເຜົ່າຮານີພວກເຮົາ ໄດ້ສືບ ທອດ ແລະ ເພິ່ງພາອາໄສມູນ ເຊື້ອວັດທະນະທຳຂອງຕົນ, ຊື່ ຈືດການເປັນຢູ່ຂອງຊາວເຜົ່າ ຮານີ ກໍຈະນັບມື້ນັບດີຂຶ້ນ.”

“ນາຜືນໃຫຍ່ ເປັນລູກຊາຍ ດຽວ ຂອງເຜົ່າຮານີ, ນາຜືນ ໃຫຍ່ ເປັນລູກສາວດຽວ ຂອງ ເຜົ່າຮານີ; ນາຍຊີໂຕ ໄດ້ນຳ ພາບູຢາຕາຍາຍ ໄປຊຸດຊ່າວ ສຽງເວົ້າສຽງຫົວດັງຂຶ້ນເຕັມ ທັງນາຂຶ້ນໄດ.” ນາງ ຢາງລີ ເວົ້າວ່າ: ທີ່ເວົ້າມາຂ້າງເທິງນີ້ ແມ່ນເນື້ອເພງຂອງເພງ “ຮານີ ອາເຢຊິງໂປໂປ” ທີ່ເປັນບົດເພງ ອຳມະຕະ ທີ່ໄດ້ພັນລະນາເຖິງ ປະຫວັດການຍົກຍ້າຍຖິ່ນຖານ ຂອງຊາວເຜົ່າຮານີ ໂດຍມີເນື້ອ ໃນວ່າ: ຊາວເຜົ່າຮານີມາຈາກ ໄສ, ຊຸດຊ່າວນາຂຶ້ນໄດແນວ

ບົດເພງ ໂດຍ: Che Anda, Shen Yajie, Xia Wei, Lihua

ynzhanba@163.com
laos.yunnangateway.com

ເນື້ອໃນເພີ່ມເຕີມ:

ແຂວງຢຸນນານ ມີສະພາບທໍລະນີສາດທີ່ມີຫຼາກຫຼາຍສີສັນ ເຊິ່ງໄດ້ສ້າງເປັນທິວທັດຢຸນນານ ທີ່ອຸດົມສົມບູນ. ປັດຈຸບັນ, ແຂວງຢຸນນານ ມີມໍລະດົກໂລກ 6 ແຫ່ງ. ນັບແຕ່ເມືອງເກົາລິ້ງຈຽງ (Lijiang) ແຂວງຢຸນນານ ຖືກອົງການອຸຍເນັດສະໂກຈັດເຂົ້າໃນ “ບັນຊີລາຍຊື່ມໍລະດົກໂລກ” ໃນເດືອນທັນວາ 1997 ເປັນຕົ້ນມາ, ເຂດສະຫງວນແມ່ນໍາສາມສາຍ ໄຫຼໄປຕາມທິດດຽວກັນ, ປ່າຫີນ, ເຂດຊາກ ຫີນເສິງຈຽງ (Chengjiang), ທິວທັດວັດທະນະທຳນາຂຶ້ນໄດຮານີ ຫົງເທີ ແລະ ທິວທັດວັດທະນະທຳປ່າຕົ້ນຊາບູຮານພູຈິງມ້າຍຊານ (Jingmaishan) ນະຄອນຜູ້ເອີ ຖືກຈັດເຂົ້າໃນ “ບັນຊີລາຍຊື່ ມໍລະດົກໂລກ” ຕາມໆກັນ. ຫຼັງຂ່າວ: ເວັບໄຊຂີນຮວາ, ວາລະສານ JINSE SHIGUANG (ສະໜອງຂໍ້ມູນໂດຍ: ສູນການສື່ສານສາກົນພາກພື້ນອາຊີໃຕ້-ອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ແຂວງຢຸນນານ)